

**VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBA
PRIE SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJOS**

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 13, LT-03221 Vilnius, tel. (8 5) 2310928, faks. (8 5) 2310927,
el. p. info@vaikoteises.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188752021

Savivaldybių administracijų Vaiko teisių apsaugos skyriams 2016-09-23 Nr. S-4608

**DĖL PARENGTŲ METODINIŲ REKOMENDACIJŲ DĖL ASMENŲ, PAGEIDAUJANČŲ
GLOBOTI JUNG TINĖJE KARALYSTĖJE IŠ ŠEIMŲ PAIMTUS VAIKUS, VERTINIMO
PATEIKIMO FORMOS**

Informuojame, kad Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba), siekdama įgyvendinti Tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 20 d. nutarimu Nr. 1114 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. spalio 31 d. nutarimo Nr. 1325 redakcija) 8.12. p., parengė metodines rekomendacijas „Dėl asmenų, pageidaujančių globoti Jungtinėje Karalystėje iš šeimų paimtus vaikus, vertinimo pateikimo formos“. Su minėtomis rekomendacijomis taip pat galite susipažinti Tarnybos interneto svetainės www.vaikoteises.lt skyriuje Informacija skyriams – Metodinės rekomendacijos.

PRIDEDAMA. Tarnybos 2016-09-13 metodinės rekomendacijos Nr. 6-468 „Dėl asmenų, pageidaujančių globoti Jungtinėje Karalystėje iš šeimų paimtus vaikus, vertinimo pateikimo formos“, 7 lapai.

Direktorė

Alina Jakavonienė

Sandra Bobinaitė, tel. (8 5) 243 11 64, el. p. sandra.bobinaite@vaikoteises.lt

**VALSTYBĖS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS IR ĮVAIKINIMO TARNYBA PRIE
SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIOS**

**DĖL ASMENŲ, PAGEIDAUJANČIŲ GLOBOTI JUNG TINĖJE KARALYSTĖJE IŠ
ŠEIMŲ PAIMTUS VAIKUS, VERTINIMO PATEIKIMO FORMOS**

2016 m. rugsėjo 13 d. Nr. 6-468
Vilnius

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba), remdamasi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-03-24 įsakymu Nr. A1–87, vykdo centrinės institucijos tarptautinės vaiko teisių apsaugos srityje funkcijas pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos Reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (toliau – Reglamentas), 1980 m. Konvenciją dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų ir 1996 m. Konvenciją dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje ir kitus tarptautinės teisės aktus. Remdamasi minimais Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktais, Tarnyba bendradarbiauja su užsienio valstybių centrinėmis ir kitomis akredituotomis institucijomis, sprendžiant nepilnamečių, paimtų iš šeimos užsienio valstybėse, tolesnės globos klausimus, siekiant nepilnamečio grąžinimo į šeimą arba įkurdinimo giminaičių šeimoje Lietuvos Respublikoje.

Informuojame, jog 2015 m. iš 282 Tarnyboje gautų pranešimų 225 pranešimai buvo dėl 322 vaikų (80 %), esančių užsienio valstybėse, kurių atžvilgiu buvo reikalinga taikyti tarptautines apsaugos priemones. Didžioji dalis prašymų – dėl 222 vaikų – buvo susiję su tarptautinių apsaugos priemonių taikymu (paėmimas iš šeimos, darbas su šeima, šeimos stebėjimas, informacijos apie nepilnamečių šeimą rinkimas ir kt.) vaikams, esantiems Jungtinėje Karalystėje.

Pažymime, jog nepilnamečio globos bylą perdavus nagrinėti kompetentingam Jungtinės Karalystės teismui, Tarnyba per Jungtinės Karalystės centrinę instituciją (*The International Child Abduction and Contact Unit*) (toliau tekste – ICACU) arba Jungtinės Karalystės centrinę socialinę tarnybą (*Children and Families Across Borders*) (toliau tekste – CFAB) teikia bylą nagrinėjančiam Jungtinės Karalystės teismui Tarnybos nuomonę dėl tolimesnės nepilnamečio globos bei teismų jurisdikcijos, pateikdama iš savivaldybės administracijos Vaiko teisių apsaugos skyriaus (toliau – VTAS) gautus duomenis apie nepilnamečio šeimą bei asmenų, norinčių tapti nepilnamečio globėjais (rūpintojais), galimumo tapti nepilnamečio globėjais vertinimus. Taigi Jungtinės Karalystės kompetentingo teismo sprendimas dėl tolesnės nepilnamečių globos priklauso ne tik nuo byloje esančių socialinių tarnybų pateiktų duomenų, bet ir nuo VTAS Tarnybai pateiktų galimų nepilnamečio globėjų vertinimų turinio išsamumo bei atitikimo Jungtinės Karalystės nacionalinės teisės aktams bei praktikai.

Tarnyba, atsižvelgdama į bylą dėl tarptautinių apsaugos priemonių, taikomų Jungtinėje Karalystėje nepilnamečių Lietuvos Respublikos piliečių atžvilgiu, skaičių, parengė VTAS šią rekomendaciją, kuria siekiama informuoti VTAS bei atestuotus socialinius darbuotojus apie globos nepilnamečiui nustatymo procesą Jungtinėje Karalystėje, taip pat Jungtinės Karalystės kompetentingų socialinių darbuotojų atliekamo asmenų galimumo tapti nepilnamečio globėjais turinį. Parengtos metodinės rekomendacijos tikslas – siekis, kad kuo daugiau nepilnamečių, paimtų iš šeimos Jungtinėje Karalystėje, būtų grąžinti į biologines šeimas arba giminaičių globai, jei tai atitinka vaiko geriausius interesus.

1. Globos nepilnamečiams, esantiems Jungtinėje Karalystėje, nustatymas Lietuvos Respublikoje gyvenančių giminaičių šeimoje
1.1.Nepilnamečio giminaičių vertinimo atlikimas bei pateikimas Jungtinės Karalystės socialinėms tarnyboms

Atkreipiame dėmesį, jog remiantis Jungtinės Karalystės nacionalinės teisės aktais, nepilnamečių globos klausimas yra sprendžiamas ikiteismine ir teismine tvarka. Iki nepilnamečio globos bylos perdavimo nagrinėti kompetentingam teismui (socialinei tarnybai, dirbančiai su šeima, kreipiantis į teismą su ieškiniu / pareiškimu dėl globos nepilnamečiui nustatymo), nepilnamečio įkurdinimas giminaičių šeimoje Lietuvos Respublikoje nėra svarstomas, kadangi šioje globos bylos nagrinėjimo stadijoje yra svarstoma galimybė nepilnamečių grąžinti į šeimą. Iki priimant galutinį sprendimą nepilnamečio globos byloje, Jungtinės Karalystės socialinės tarnybos prašo nurodyti, ar Lietuvos Respublikoje yra nepilnamečio giminaičių, galinčių globoti nepilnamečių, neprašant pateikti šių asmenų išsamaus gyvenimo ir buities sąlygų ir / ar kitų aplinkybių vertinimo.

Kompetentingoms Jungtinės Karalystės socialinėms tarnyboms, dirbančioms su šeima, nusprendus, jog nepilnamečiai negalės būti grąžinti į šeimą, nepilnamečių globos byla yra perduodama nagrinėti kompetentingam Jungtinės Karalystės teismui. Tokiais atvejais į Tarnybą kreipiasi socialinis darbuotojas / šeimai paskirtas teisininkas dėl giminaičių, gyvenančių Lietuvos Respublikoje, galimybių globoti Jungtinėje Karalystėje iš šeimos paimtą nepilnamečių. Tarnyba, gavusi tokį prašymą, remdamasi VĮ Registrų centro gyventojų registro ir / arba Jungtinės Karalystės pateiktomis duomenimis, kreipiasi į nepilnamečio tėvų / giminaičių gyvenamosios vietos Lietuvos Respublikoje VTAS dėl informacijos apie asmenis, galinčius ir norinčius globoti nepilnamečių, pateikimo, prašydama atlikti šių asmenų galimumo tapti nepilnamečio globėjais vertinimą.

Vaiko globos organizavimo nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 27 d. nutarimu Nr. 806 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimo Nr. 405 „Dėl vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – Vaiko globos organizavimo nuostatai) 16 punkte yra nustatyta, jog VTAS, įvertinęs Vaiko globos organizavimo nuostatų 13.1–13.4, 14.1.–14.7 punktuose nurodytus dokumentus, duomenis ir informaciją, priima sprendimą dėl fizinio asmens pradinio įvertinimo. Tarnyba, gavusi sprendimą dėl asmens pradinio įvertinimo, persiunčia minėtą dokumentą kompetentingai Jungtinės Karalystės tarnybai.

CK 3.268 str. 2 d. yra išvardintas dokumentų, kuriuos fizinis asmuo, norintis tapti vaiko globėju (rūpintoju), turi pateikti VTAS, sąrašas. Šie dokumentai yra: 1) prašymas, kuriame nurodoma pageidaujama globoti ir auklėti vaikų skaičius, jų amžius, globos rūšis; 2) Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytos formos sveikatos pažymėjimas; 3) kartu gyvenančių vyresnių kaip šešiolikos metų asmenų rašytinis sutikimas. Minėtas dokumentų sąrašas papildomai detalizuojamas poįstatyminiuose teisės aktuose.

Atsižvelgiant į paminėtą teisinį reglamentavimą, dokumentus, nurodytus Vaiko globos organizavimo nuostatuose, VTAS turėtų pateikti asmenys, siekiantys tapti nepilnamečio globėjais. Kadangi asmenys, siekiantys globoti nepilnamečių, esančių Jungtinėje Karalystėje, dokumentų pateikimo VTAS metu gyvena Lietuvos Respublikoje, sprendimas dėl asmens pradinio įvertinimo turėtų būti priimamas įprastine tvarka, remiantis Lietuvos Respublikos nacionalinės teisės aktais. Tarnyba pagal kompetenciją pateikia VTAS jos turimą informaciją apie nepilnamečio šeimą, sveikatos būklę, paėmimo iš šeimos aplinkybes bei kt. Tarnyba nedalyvauja priimant sprendimą dėl asmens galimumo tapti nepilnamečio globėju (rūpintoju) vertinimo.

1.2.Aplinkybės, kurias Jungtinės Karalystės socialinės tarnybos rekomenduoja analizuoti atliekant asmens, siekiančio tapti nepilnamečio globėju (rūpintoju), vertinimą. Dažniausiai Jungtinės Karalystės socialinių tarnybų keliami klausimai, sprendžiant nepilnamečio tolesnės globos klausimus

Jungtinės Karalystės Tarptautinė socialinė tarnyba ISS (*International Social Service*) yra nustatiusi kriterijus, į kuriuos rekomenduoja atsižvelgti užsienio valstybių kompetentingoms institucijoms atliekant asmenų, norinčių globoti Jungtinėje Karalystėje iš šeimos paimtą nepilnametį, vertinimą. Ši tarnyba taip pat yra pateikusi galimą asmens galimybių ir gebėjimų rūpintis nepilnamečiu vaiku formą. Siūlome VTAS atliekant asmens pradinį vertinimą, taip pat atestuotiems socialiniams darbuotojams, atliekantiems asmenų galimumo tapti nepilnamečio globėjais vertinimą, atsižvelgti į nurodomus kriterijus vertinant asmenis, kurie siekia tapti Jungtinėje Karalystėje iš šeimos paimtų nepilnamečių globėjais.

Jungtinėje Karalystėje atliekamo asmenų galimumo tapti nepilnamečio globėjais pavyzdinė forma:

I dalis: Įvadas

- 1) Profesinė socialinio darbuotojo kvalifikacija;
- 2) Trumpa informacija apie vaiką;
- 3) Atliekamo vertinimo pagrindas;
- 4) Bendra informacija apie atliekamą vertinimą.

II dalis: Socialinė informacija

5) Būsimų globėjų civilinis statusas:

a) pavardė, vardas, santykis su vaiku, gimimo data ir vieta, pilietybė, tautybė (jei reikia), religija (jei taikytina).

6) Kiti šeimos nariai, gyvenantys kartu su būsimais globėjais:

a) pavardė, vardas, santykiai su vaiku, gimimo data ir vieta, tautybė, religija (jei taikytina).

7) Bendra informacija apie šeimą:

- a) šeimos istorija, apimanti tiek genetinius, tiek psichosocialinius veiksnius;
- b) išsilavinimas ir profesija;
- c) ankstesnės partnerystės ir / arba santuokos;
- d) interesai ir pomėgiai.

8) Sveikata:

- a) Fizinė ar psichinė sveikata (dabar ir praeityje), lėtinės ligos;
- b) Alkoholis ir narkotikai.

9) Asmenybės ir santykiai:

- a) Būsimųjų globėjų ir jų šeimos narių asmenybės ir charakterio bruožai, jų vaidmenys šeimoje;
- b) Būsimų globėjų santykiai;
- c) Globėjų šeiminio gyvenimo patirtis ir jų santykiai su kitais nariais namuose;
- d) Globėjų santykiai su vaiko šeima (tėvais, broliais, seserimis, kt.);
- e) Globėjų santykiai su tolimalais giminaičiais;
- f) Globėjų santykiai su vaikais šeimoje apskritai (elgesys, švietimas, disciplina, požiūris, bendra veikla, kt.);
- g) Vaikų nuomonė apie santykius su būsimais globėjais;
- h) Būsimų globėjų vaikystė;
- i) Reikšmingi pokyčiai būsimų globėjų šeimoje / namų ūkyje;
- j) Būsimų globėjų stipriosios ir silpnosios pusės.

10) Religija / įsitikinimai:

- a) Koks būsimų globėjų tikėjimas? Ar jie turi kitų, ne religinių įsitikinimų, kurie daro įtaką jų gyvenimui?
- b) Ar būsimi globėjai yra to paties kaip ir vaikas tikėjimo?
- c) Koks būsimų globėjų požiūris į kitų tikėjimų ar religinių įsitikinimų asmenis?
- d) Per kokią tikėjimo ar įsitikinimų sistemą turėtų būti auklėjamas vaikas?

III dalis: Informacija apie aplinkos apsaugą ir ekonominę situaciją

11) Gyvenamoji aplinka:

- a) Bendras šeimos namų ir kaimynų aprašymas;
- b) Ar būtų tinkamai pasirūpinta vaiko poreikiais, jei šeimoje būtų turinčių negalią asmenų;
- c) Vietinė infrastruktūra (vaikų darželiai, mokyklos, poliklinikos / ligoninės, pramogos);
- d) Pateikti nuotraukas.

12) Bendrosios būsimų globėjų gyvenimo sąlygos:

- a) Ar būsimų globėjų finansinė padėtis yra pakankama, kad galėtų užtikrinti nepilnamečiui patogų gyvenimą? Kokia yra jų dabartinė finansinė padėtis?
- b) Ar asmuo galėtų užtikrinti vaikui medicininę pagalbą?
- c) Ar asmuo turi finansinių rūpesčių?
- d) Ar būsimų globėjų šeima turės teisę į pašalpas / išmokas Lietuvos Respublikoje?
- e) Kaip būsimų globėjų šeimoje yra atliekami namų ruošos darbai (koks yra darbų pasiskirstymas namuose)?
- f) Koks yra būsimų globėjų šeimos narių požiūris į darbą bei bedarbystę?
- g) Kaip būsimi globėjai ketina užtikrinti vaiko priežiūrą jų darbo metu?
- h) Koks yra būsimų globėjų požiūris į vaikų darbą?
- i) Būsimų globėjų darbdavio pažymos vertinimas.

13) Pažymos:

- a). Teistumas;
- b). Socialinių paslaugų teikimo pažyma.

IV dalis: Požiūris

14) Būsimų globėjų patirtis auginant vaikus:

- a) Rūpinimosi vaiku patirtis auginant vaikus;
- b) Kokių teigiamų dalykų įneša būsimieji globėjai į tarpusavio santykius šeimoje? Kaip būsimi globėjai palaiko vienas kitą ir susidoroja su problemomis?
- c) Ar būsimi globėjai turi patirties dirbant su skirtingų kultūrų žmonėmis?
- d) Būsimų globėjų šeimos integracijos į visuomenę vertinimas:
 - 1. Šeimos integracijos ar izoliacijos laipsnis;
 - 2. Draugystė ir socialinis bendravimas;
 - 3. Šeimos socialinis prisistatymas.

15) Lūkesčiai:

- a) Kokia yra būsimų globėjų motyvacija, susijusi su vaiko įkurdinimu jų namuose? Ar abu būsimi vaiko globėjai yra vienodai įsitraukę į vaiko įkurdinimo šeimoje procesą?
- b) Kokia yra kitų būsimų globėjų šeimos narių bei giminių nuomonė apie vaiko įkurdinimą?
- c) Kaip vaikas bus auklėjamas ir prižiūrimas globėjų šeimoje? Koks yra būsimų globėjų supratimas apie vaiko poreikius?
- d) Kaip būsimi vaiko globėjai ketina užtikrinti vaiko saugumą:
 - 1. Vaiko apsauga nuo ryšio su pavojingais suaugusiais asmenimis;
 - 2. Būsimų globėjų galimos rizikos vaiko atžvilgiu vertinimas;
- e) Kokie yra būsimų globėjų planai dėl vaiko švietimo?
- f) Kokiu būdu būsimi vaiko globėjai ketina palaikyti ryšius su vaiko giminėmis (tėvais, broliais, seserimis ir kt.)?
- g) Kokie yra būsimų globėjų pasiūlymai dėl vaiko integracinio laikotarpio?
- h) Nurodymai ir ribos:
 - 1. Socialinių problemų sprendimas;
 - 2. Pykčio valdymas;
 - 3. Efektyvios drausmės ir elgesio formavimas.

16) Sąmoningumas:

- a) Ar būsimi globėjai žino, su kokiais sunkumais jie ir vaikas gali susidurti (vieta, kultūriniai skirtumai, sveikatos problemos (fizinės, psichologinės traumos)?

- b) Ar būsimi globėjai įvertina, kad vaikui gali būti įvairių sunkių periodų gyvenime (pavyzdžiui, paauglystė)? Kaip būsimi globėjai ketina spręsti šiuos klausimus?
- c) Ką būsimi globėjai mano apie profesionalią pagalbą, sprendžiant sunkumus, su kuriais susiduria vaikas?
- d) Kaip būsimi globėjai padės vaikui suprasti vaiko įkurdinimo pas gimines sąvoką?
- e) Kaip būsimi globėjai planuoja aptarti vaiko kilmę, kultūrą ir kitus panašius klausimus?
- f) Kaip būsimi globėjai ketina spręsti problemas, susijusias su vaiko rasine priklausomybe ir nepakantumu?

V dalis: Socialinio darbuotojo analizė ir rekomendacijos

17) Analizė:

- a) Kokios yra būsimų globėjų stipriosios ir silpnosios pusės?
- b) Kokiose srityse būsimi globėjai galėtų patirti sunkumų ir reikalautų paramos?
- c) Kitos pastabos (jei vaikai jau gyvena su globėjais).

18) Rekomendacijos:

- a) Kokia yra socialinio darbuotojo, atlikusio vertinimą, nuomonė dėl vaiko įkurdinimo būsimų globėjų šeimoje?

Jungtinės Karalystės centrinė socialinė tarnyba CFAB taip pat rekomenduoja Lietuvos Respublikos kompetentingiems darbuotojams, atliekantiems asmenų, norinčių tapti nepilnamečio globėjais, vertinimą, atkreipti dėmesį į šiuos klausimus bei, esant galimybei ir poreikiui, įterpti juos į Lietuvos Respublikos piliečių vertinimą:

1. Gyvenamosios vietos tinkamumas auginti nepilnamečius (ar nepilnamečiai turėtų atskirus kambarius, jeigu ne, su kuo jie turės dalintis kambariu; ar namuose yra pakankamai buities apyvokos daiktų; galima nepilnamečių socialinė aplinka (infrastruktūra, mokyklos, darželiai, ligoninės ir kt.);
2. Gyvenamosios vietos saugumas (rizikos veiksnių įvertinimas);
3. Ar namuose yra gyvūnų, kas jais rūpinasi;
4. Galimų globėjų santykis su vaikais ir jų motyvacija jais rūpintis (kodėl asmenys nori tapti nepilnamečio globėjais, ar galimi globėjai mano, jog jie galės tinkamai rūpintis nepilnamečiais, ar galimi globėjai galės nepilnamečius nuvežti į mokyklą / ikimokyklinio ugdymo įstaigą ir pasiimti juos, padėti rengti namų darbus; kokia yra galimybė nepilnamečiams užsiimti užklasine veikla; ar galimi globėjai turi motinystės / tėvystės įgūdžių; koks galimų globėjų santykis su jų vaiku / vaikais;
5. Galimų nepilnamečių globėjų dabartinės situacijos vertinimas (ar galimi nepilnamečio globėjai supranta, kodėl nepilnametis yra paimitas iš šeimos; kaip galimi nepilnamečio globėjai vertina Jungtinės Karalystės kompetentingų institucijų sprendimą dėl nepilnamečio paėmimo iš šeimos; kokių prevencinių priemonių ketina imti galimi globėjai, kad nepilnametis ateityje nepiktnaudžiautų alkoholiu);
6. Esminiai kriterijai ir nuostatos, kuriais vadovaujantis buvo auklėjami ir auginami galimi globėjai (pabrėžiant auklėjimo nuostatas, priešingas vaiko, paimto iš šeimos, auklėjimui);
7. Galimų globėjų išsilavinimas, jų požiūris į nepilnamečių išsilavinimą;
8. Galimų globėjų esama bei buvusios darbovietės;
9. Kaip galimi globėjai ketina suderinti darbą ir nepilnamečių priežiūrą, pasiskirstyti vaidmenis šeimoje;
10. Galimų globėjų šeiminei padėtis (ar galimi globėjai yra susituokę, ar buvo sudarę santuoką anksčiau ir kt.);
11. Ar galimų globėjų šeima buvo žinoma VTAS anksčiau?
12. Kokiu būdu galimi globėjai sprendžia tarpusavyje iškilusius buitinius konfliktus, ar galimiems globėjams kasdieniniame gyvenime dažnai kyla tarpusavio ginčai?

13. Pateikti trumpą galimų globėjų namuose gyvenančių asmenų aprašymą (charakteriai, amžius, poreikiai, kokia yra šių asmenų nuomonė dėl nepilnamečio įkurdinimo galimų globėjų šeimoje);
14. Trumpai aprašyti galimų globėjų šeimos dieną (pagrindinės šeimos veiklos, švenčiamos šventės, laisvalaikio užsiėmimai ir kt.);
15. Apibūdinti galimų globėjų santykį su kitais šeimos nariais, kaimynais, kokia šių asmenų nuomonė apie į šeimą ketinamą priimti nepilnametį;
16. Apibūdinti globėjų nuomonę apie nepilnametį, išpažįstantį kitokią religiją nei galimi globėjai; kaip galimi globėjai padės nepilnamečiui adaptuotis prie naujų gyvenimo sąlygų, mokyklos / ikimokyklinio ugdymo įstaigos; kaip galimi globėjai vertina aplinkybę, jog nepilnametis gali būti diskriminuojamas mokykloje / ikimokyklinio mokymo įstaigoje dėl to, jog jis yra paimtas iš šeimos; kaip galimi globėjai vertina nepilnamečio nepriežiūrą ir kaip jie išreiškia savo požiūrį į tai; koks yra galimų globėjų požiūris į negalią turinčius asmenis;
17. Jeigu galimi globėjai yra turėję / turi nepilnamečių, su kokiais sunkumais jie susidurdavo / susiduria auklėdami šiuos nepilnamečius; kuriose srityse, globėjų manymu, jie turėtų tobulinti savo žinias ir įgūdžius, susijusius su nepilnamečių auklėjimu;
18. Ar galimi globėjai yra praeityje turėję problemų dėl alkoholio, narkotikų, kitų psichotropinių medžiagų vartojimo?

Taip pat pažymime, jog Jungtinės Karalystės kompetentingos tarnybos, atlikdamos asmenų galimybių ir gebėjimų tapti nepilnamečio globėjais vertinimą, visapusiškai vertina, kaip bus užtikrinama vaiko apsauga bei vaiko gerovė, ir tiria ne tik finansinę būsimų nepilnamečio globėjų padėtį, bet ir asmenų požiūrį į vaiko auklėjimą, tarpusavio santykius, analizuodamos, ar būsimi globėjai galės užtikrinti vaiko teises ir geriausius interesus ir ateityje.

Apibendrinant aukščiau pateiktus klausimus, Jungtinės Karalystės kompetentingos institucijos asmenų galimybių ir gebėjimų tapti nepilnamečio globėjais vertinimą skirsto į tris dalis:

1. vaiko vystymosi poreikiai: sveikata, išsilavinimas, emocijų ir elgsenos vystymasis, tapatybė, šeimos ir visuomeniniai ryšiai, socialinis bendravimas, savęs priežiūros įgūdžiai;
2. tėvų gebėjimai (pagrindinė priežiūra, saugumo užtikrinimas, emocinė šiluma, stimuliavimas, orientavimas ir ribų nustatymas, stabilumas);
3. šeimos ir aplinkos veiksniai (bendruomenės ištekčiai, šeimos socialinė įtrauktis, pajamos, užimtumas, būstas, išplėstinė šeima, šeimos istorija ir funkcionalumas).

2. Globos nepilnamečiui nustatymas Jungtinės Karalystės teisme, globos (rūpybos) perėmimas globėjui ir globotiniui atvykus į Lietuvos Respubliką

Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo 4 str. 4 d. nurodoma, kad Lietuvos apeliacinis teismas pirmąja instancija nagrinėja prašymus dėl užsienio valstybių teismų ir arbitražų sprendimų civilinėse bylose pripažinimo ir (arba) leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje, taip pat prašymus dėl atsisakymo pripažinti užsienio valstybių teismų (arbitražų) sprendimus. Užsienio valstybėse priimti teismo sprendimai, reikalaujantys pripažinimo Lietuvos Respublikoje yra ir kompetentingų Jungtinės Karalystės teismų sprendimai, kuriais Lietuvos Respublikos piliečiai yra paskiriami nepilnamečio globėjais (rūpintojais).

Informuojame, jog Lietuvos apeliaciniame teismui su prašymu pripažinti užsienio valstybės teismo sprendimą vykdytinu papildomai turi būti pateikiami: 1) užsienio valstybės teismo sprendimas originalo kalba bei išverstas į lietuvių kalbą; 2) patvirtinimas, kad prašomas pripažinti teismo sprendimas yra įsiteisėjęs; 3) įrodymai, kad šaliai, nedalyvavusiai bylos nagrinėjime, apie civilinę bylą, iškeltą užsienio valstybėje, buvo tinkamai pranešta. Kreipiantis į Lietuvos apeliacinį teismą su prašymu dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo, užsienio valstybės

kompetentingų institucijų išduoti dokumentai, pateikiami teismui, turi būti patvirtinti žyma „Apostille“. Šiuos dokumentus Lietuvos apeliaciniam teismui gali teikti bet kuris asmuo, suinteresuotas užsienio teismo arba arbitražo sprendimo pripažinimu ir (arba) leidimu vykdyti Lietuvos Respublikoje.

Pažymime, kad Lietuvos apeliaciniam teismui nepriėmus sprendimo dėl leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje kompetentingą Jungtinės Karalystės teismo sprendimą (įsakymą) dėl globos nepilnamečiui nustatymo, nepilnametis neturi pagrindo gauti vaiko globos (rūpybos) išmokos, kuri yra skiriama remiantis Lietuvos Respublikos įstatymais ir poįstatymiais teisės aktais.

Asmenims, kurie yra paskirti nepilnamečio globėjais (rūpintojais), kreipiantis į Lietuvos apeliacinį teismą dėl teismo pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje (ir minimam teismui nustačius prašymo trūkumus), su prašymu dėl papildomų duomenų (dokumentų) pateikimo į kompetentingas Jungtinės Karalystės tarnybas turi kreiptis asmuo, siekiantis sprendimo (įsakymo) pripažinimo vykdytinu. Tarnyba ar VTAS pagal kompetenciją neturi teisinio pagrindo kreiptis į Jungtinės Karalystės kompetentingą teismą, priėmusį sprendimą dėl nepilnamečio globos, dėl papildomų dokumentų, susijusių su nepilnamečio globa (dokumento dublikato, patvirtinimo, pasirašyto dokumento ar kt.) pateikimo, kadangi dokumentų (duomenų) rinkimas asmenims siekiant teismo sprendimo (įsakymo) pripažinimo vykdytinu Lietuvos Respublikoje nepatenka į Tarnybos ar VTAS kompetencijos ribas. Siekiant išvengti galimų prašymo, teikiamo Lietuvos apeliaciniam teismui, trūkumų, siūlytina vaiko globėjams (rūpintojams) iš anksto gauti dokumentus (duomenis), reikalingus prašymo dėl sprendimo (įsakymo) pripažinimo vykdytinu Lietuvos Respublikoje teikimui.

Nagrinėjamų klausimų kontekste taip pat paminėtina, jog dažnai Lietuvos Respublikos piliečiai Jungtinėje Karalystėje yra skiriami nepilnamečio globėjais specialaus globos įsakymo pagrindu (*Special guardianship order*). Tai yra įsakymas, kuriuo asmuo ar keli asmenys yra paskiriami specialiaisiais vaiko globėjais. Šis įsakymas Jungtinėje Karalystėje yra priimamas, vadovaujantis 1989 m. Vaikų įstatymo nuostatomis ir jis yra skirtas vaikams, kurie dėl tam tikrų aplinkybių negali gyventi kartu su savo tėvais. Specialusis globos įsakymas nepanaikina tėvų teisių ir jų atsakomybės vaikų atžvilgiu ar teisinio vaiko ir jo tėvų ryšio, tačiau specialiajam globėjui yra suteikiama „viršesnė“ teisė vaikų atžvilgiu nei vaikų tėvams. Tuo atveju, kai yra priimtas specialus globos įsakymas, vaiko tėvai negali kreiptis dėl įsakymo panaikinimo, nebent jiems tokia teisė būtų suteikta teismo. Specialusis globėjas vaiko atžvilgiu turi teisę priimti visus sprendimus, susijusius su kasdiene vaiko priežiūra ir jo auklėjimu. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos laikinosios ir nuolatinės globos priežiūros institutus, Tarnybos nuomone, nepilnamečio atžvilgiu priimtas specialus globos įsakymas atitinka nuolatinės globos institutą Lietuvoje.

Atkreiptinas dėmesys, kad Jungtinė Karalystė nėra prisijungusi prie 1961 m. Hagos konvencijos dėl valdžios institucijų teisių ir taikytinos teisės nepilnamečių teisių gynimo srityje. Šio tarptautinės teisės akto pagrindu nepilnamečio globėjai turi pareigą informuoti gyvenamosios vietos VTAS apie nepilnamečio atvykimą nuolat gyventi į Lietuvos Respubliką, taip pat imtis kitų veiksmų, siekdami nepilnamečio teisių ir geriausių interesų apsaugos. VTAS, gavęs į lietuvių kalbą išverstą Jungtinės Karalystės kompetentingo teismo sprendimą, kurio pagrindu nepilnamečiui yra nustatyta globa (rūpyba), taip pat Lietuvos apeliacinio teismo sprendimą (nutartį) dėl Jungtinės Karalystės teismo sprendimo (įsakymo) pripažinimo vykdytinu Lietuvos Respublikoje, perima nepilnamečio globos (rūpybos) priežiūrą bei vykdo kitus Vaiko globos organizavimo nuostatų 6 p. nurodytus vaiko globos (rūpybos) priežiūros etapus, remdamasis Lietuvos Respublikos nacionalinės teisės aktais.